TJEDNIK HRVATA U MAĐARSKOJ

HRVATSKI glasnik

XXXIII. godina, 43. broj 26. listopada 2023. cijena 250 Ft

Foto: László Szőgyi

Berbena svečanost i povorka u Dušnoku

15. stranica

III. Narodnosni gastronomski festival u Taksonyu 4. stranica

IV. susret hrvatskih zborova u Harkanju 7. stranica

Četvrt stoljeća samouprave u Velikoj Kaniži 14. stranica

Ptičja perspektiva

Znamo da stručnjaci Hrvate u Mađarskoj dijele na sedam većih (ili dvanaest manjih) skupina: na gradišćanske Hrvate, pomurske Hrvate, podravske Hrvate, Bošnjake, Šokce, Bunjevce i podunavske Hrvate. Ali regionalna podjela ne znači i misaonu podjelu. Svaka regija njeguje svoj hrvatski identitet i svojim posebnostima, narječjima te tradicijom doprinosi šarolikoj i životopisnoj cjelini.

Ali kakva je situacija u pogledu timskog rada? Čovjek je sklon uspoređivati se s drugima, vrednovati se u usporedbi s drugima, pa često zaboravi da je njegova snaga baš u bíti njega samoga, da je najjači kad je u potpunosti vjeran sebi. Uspoređuju se doprinosi različitih regija, gradova, najčešće Pečuha i Budimpešte, različitih samouprava unutar istog grada. Peštanska županija ima čak 19 hrvatskih samouprava, koje se trude svojim programima ojačati hrvatsku zajednicu. Toliko se trude da se zna dogoditi da se isti dan održe tri različita programa u tri različita okruga.

Tako je 30. rujna održan jubilarni V. Memorijalni košarkaški turnir „Dražen Petrović" u HOŠIG-u, „Najbolji tulum u gradu i Hrvatski piknik" u Gradskom parku u Budimpešti te Narodnosni gastro festival u Taksonyu. To su bili programi za svaku pohvalu, ali postavlja se pitanje koliko su samouprave u dosluhu i postoji li želja za zajedničkom organizacijom programa svih samouprava zajedno. Samouprave različitih okruga nisu različite natjecateljske ekipe, u borbi za bodove u kojoj je važno koji je program istaknutiji i o kojem se više piše. One imaju zajednički cilj. Ključna je riječ cilj.

Ako se netko svojim sposobnostima, kvalitetnim radom i s ciljem da doprinese promicanju i očuvanju hrvatske zajednice u Mađarskoj istakne naspram drugih, na to ne treba gledati po načelu „Budi dobar, ali ne bolji od mene". Njegov je uspjeh ponos cijele zajednice. Druga je situacija kad cilj rada nije zajednica nego osobno isticanje.

Ako pogledamo cijelu sliku odozgo, iz „ptičje perspektive", vidjet ćemo da smo bez obzira na teritorijalnu rascjepkanost svi dio iste slike i da je zajednički rad ono što nas gura naprijed.

Kršul

Glasnikov tjedan

„U Mađarskoj 2022. godine u odnosu na 2011. godinu smanjio se broj stanovnika za 3,4 %. U istom razdoblju smanjio se broj pripadnika narodnosti u Mađarskoj za 22,9 %, odnosno za 146 129 osoba."

Kad se suočimo sa statističkim brojkama koje za nas nisu povoljne, teško nam je prihvatiti to da su realne i tražimo objašnjenja, razloge, objašnjavamo, navodimo kako one ne održavaju pravo stanje stvari na terenu. Nekako to sliči roditeljima učenika koji je dobio dvojku, ali oni su uvjereni kako dijete zna za peticu.

Ovih se dana na višem zakonodavnom tijelu naše države čuje kako su brojke pripadnika narodnosti možda takve i jer je ispunjavanje upitnika do 2011. godine bilo anonimno, a 2022. po europskim se odredbama povezivalo s imenom i prezimenom te nije bilo obvezno davanje odgovora. Doduše, nije bilo obvezno, ali se i mogućnost neodgovaranja trebala zabilježiti – dakle bilo je obvezno jer je i *Ne želim odgovoriti.* bio odgovor. Bez toga se nije moglo ići na sljedeće pitanje. A i popisivači su u prijašnjim popisima nekako zabilježili na kojoj su adresi bili... Vjerovalo se, izazivale su se prednosti digitalnog popisa, ali se nažalost pokazalo kako je on barem za narodnosti u većim naseljima i gradovima imao slab učinak, štoviše iznad očekivanja slab. Ne tješi nas ni činjenica kako se smanjio ne samo broj pripadnika narodnosti u Mađarskoj nego i broj građana koji se vežu uz neku vjeroispovijest kao i broj nereligioznih.

O podatcima iz popisa stanovništva koji se odnose na narodnosti u Mađarskoj govorilo se na sjednici Mađarskog parlamenta 9. listopada. Tako je zastupnik Nijemaca u Mađarskom parlamentu Imre Ritter, koji obnaša i dužnost predsjednika Odbora za narodnosti Mađarskog parlamenta, govorio o dobivenim podatcima. Rekao je kako se u Mađarskoj 2022. godine u odnosu na 2011. godinu smanjio broj stanovnika za 3,4 % te kako se u istom razdoblju smanjio broj pripadnika narodnosti u Mađarskoj za 22,9 %, odnosno za 146 129 osoba. Rekao je kako se razlozi za to moraju detaljno analizirati – rekao je da je tu i primjer utjecaja rata u Ukrajini te sjećanje na diskriminaciju koja je u kolektivnoj svijesti autohtonih manjina u Mađarskoj te kako je zbir toga mogao utjecati na činjenicu kako se velik broj nije izjasnio o svojoj nacionalnoj pripadnosti. Naglasio je kako će detaljna analiza podataka koju će učiniti Nijemci u Mađarskoj odrediti zadatke koje treba izvršiti.

Ono što je važno za narodnosno samoupravljanje jest i činjenica kako dobiveni podatci iz 2022. godine, osim što daju sliku o trenutačnom broju pripadnika narodnosti, neposredno određuju i budućnost narodnosnih zajednica i to za najmanje deset godina. A i narodnosni izbori slovom zakona vezuju se uz brojke pripadnika date narodnosti u selima i gradovima. Utemeljenje hrvatske narodnosne samouprave može se inicirati u mjestima gdje je broj Hrvata najmanje 25. Zasad će se i u svjetlu novih brojki izbori za hrvatsku narodnosnu samoupravu moći inicirati gotovo u svim mjestima gdje i sad one djeluju uz još nekoliko naselja gdje se broj Hrvata popeo do ili iznad 25 pripadnika. Tako je primjerice u Vertigi (Sósvertike), gdje je broj Hrvata s 12 porastao na 34, u Šarošu gdje ima 30 Hrvata, Pellerdu s 33 Hrvata...

Sve u svemu, nakon nekoliko dana neki kategorično izjavljuju kako najnoviji statistički podatci o broju pripadnika narodnosti u Mađarskoj ni na koji način ne odražavaju stvarno stanje i značaj te ulogu koju narodnosti imaju u sredinama gdje žive, pa čak i na državnoj razini. Neki kazuju kako nije moguće da brojke odgovaraju stvarnosti. Jer ako tri tisuće učenika pohađaju škole date narodnosti, a oni imaju dvoje roditelja te četvero baka i djedova, ili neka ih bude samo dvoje, i onda je to puno veća ukupna brojka od ove dobivene popisom stanovništva.

Branka Pavić Blažetin

Generalnom konzulu Dragi Horvatu dodijeljena Nagrada Grada Selurinca „Pro Urbe"

Dana 28. rujna generalnom konzulu Republike Hrvatske u Pečuhu Dragi Horvatu gradonačelnik grada Selurinca Péter Koltai i članovi Gradskog vijeća uručili su Nagradu Grada Selurinca „Pro Urbe". Nagrada se dodjeljuje za iznimne doprinose u polju gospodarstva, kulture, sporta i međunarodnih odnosa. Generalni konzul Drago Horvat nagradu je dobio zbog doprinosa u polju međunarodne suradnje te kulturnog i gospodarskog prekograničnog povezivanja.

Gradonačelnik Selurinca Péter Koltai i generalni konzul Drago Horvat

Generalni konzul Drago Horvat s članovima Gradskog vijeća Selurinca i prijateljima

Drago Horvat rođen je u Ludbregu, gdje je pohađao osnovnu školu, a srednju školu završava u Mariboru. U Zagrebu 1987. upisuje Fakultet političkih znanosti. Od akademske godine 1989./1990. studij nastavlja uz rad. U travnju 1990. pristupa Jedinici za specijalne namjene MUP-a Tuškanac. Godine 1995. diplomirao je na FPZ-u, gdje je 2008. stekao titulu magistra politologije. Dužnost zapovjednika 1. gardijske brigade „Tigrovi" obnašao je od 6. rujna 2005. do 26. prosinca 2007. godine. Časničku školu na Hrvatskom vojnom učilištu završio je u prvom naraštaju (1992./1993.), a u trećem (1994./1995.) i Zapovjednu stožernu školu „Blago Zadro" na istom učilištu. U NR Kini s najvišim je ocjenama završio Školu obrane i strategije. Obnašao je dužnost vojnog izaslanika RH u NR Kini, u Pekingu. Dana 12. veljače 1992. promaknut je u čin pukovnika, a u svibnju 1996. u čin brigadira. Odlikovan je Redom bana Jelačića, Redom hrvatskog trolista, Redom hrvatskog pletera, Spomenicom Domovinskog rata i Spomenicama domovinske zahvalnosti za 5 i 10 godina sudjelovanja u Domovinskom ratu. Dodijeljena mu je Plaketa Vukovar, a Odličje „1. kolovoza" primio je od Ministarstva obrane NR Kine. Počasnim građaninom Ludbrega proglašen je 19. ožujka 2007. Odlukom predsjednika RH 29. studenog 2012. umirovljen je u činu brigadira. Od 31. ožujka 2013. do svibnja 2018. godine obnaša dužnost dopredsjednika Udruge „TIGAR 90/91" Rakitje. Odlukom predsjednice RH 26. srpnja 2018. imenovan je generalnim konzulom RH u Pečuhu, čiju dužnost i danas obnaša.

BPB

Foto: Generalni konzulat RH Pečuh

DÖBRÖNTE – U Centru znanja i turizma kuće Szarvas održana je narodnosna radionica pod nazivom „Zajedno" u znaku mirnog suživota Hrvata, Mađara i Nijemaca u regiji Šopron. Kuća se nalazi ispod podnožja Bakony iznad Balatona, kod naselja Döbrönte u Vesprimskoj županiji kod ostataka ruševina dvorca Szarvaskő. Okupljeni predstavnici spomenutih narodnosti u sklopu druženja upoznali su se i s njemačkim naseljem Ganna i s organiziranjem narodnosti u Vesprimskoj županiji, modelima koordinacije, primjerima dobre prakse uz gostoprimstvo bračnog para Czibula. Dvodnevno druženje bilo je prilika za razgovore o rješenjima koja jačaju narodnosne organizacije i podižu suradnju na višu razinu. U priči su sudjelovali i zastupnici Hrvatske samouprave Koljnofa.

Poznati rezultati popisa stanovništva 2022.

Državni zavod za statistiku 26. rujna u 14 sati na svojim mrežnim stranicama *nepszamlalas2022.hu* objavio je rezultate prošlogodišnjeg popisa stanovništva. Svi rezultati, pa tako i o broju Hrvata i onima kojima je hrvatski materinski jezik, dostupni su na spomenutoj adresi. Napomenimo kako su u Državni zavod za statistiku po saznanjima Hrvatskog glasnika 20. rujna na konzultacije pozvani predsjednici državnih narodnosnih samouprava i zastupnik Nijemaca te glasnogovornici narodnosti u Mađarskom parlamentu. Službenici Državnog zavoda za statistiku upoznali su ih s podatcima iz popisa koji se odnose na narodnosti.

III. Narodnosni gastronomski festival u Taksonyu

Grah u glinenom loncu

„Narodnosti iz Mađarske predstavljaju svoju živopisnu i ukusnu gastronomsku kulturu", rekao je u pozdravnom govoru državni tajnik za vjerske i narodnosne odnose Miklós Soltész te svečano otvorio III. Narodnosni gastronomski festival.

U Taksonyu se 30. rujna predstavilo 12 narodnosti iz Mađarske, a posjetitelji su mogli kušati i hrvatske specijalitete kao što su šokački grah, kupus, kulen, paški sir, masline i maslinovo ulje, podravski fiš. Mogli su i pogledati hrvatske narodne nošnje i izdanja KUD-a „Tanac" te poslušati tamburaški nastup pečuškog sastava „Misija". Za „hrvatski štand" zaslužni su suradnici Hrvatskog kluba „August Šenoa" iz Pečuha te Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin".

Događanje su posjetili i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan te glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga. Program je ostvaren uz potporu mađarske vlade.

Kršul
Foto: Organizatori

Državni tajnik Miklós Soltész s političkim predstavnicima narodnosti

Državni tajnik Miklós Soltész kod hrvatskog šatora

HOŠIG – „Bazična ustanova Ureda za školstvo"

Budimpeštanski HOŠIG osvojio je titulu „Bazična ustanova Ureda za školstvo", što znači da je od 2023. do 2026. škola član državne mreže bazičnih ustanova. Dobra je to prilika da se i širu javnost upozna s uspješnosti odgojno-obrazovnog rada odnosno s jedinstvenim programom rada s darovitim učenicima koji može poslužiti kao model i za druge škole, čitamo na HOŠIG-ovim stranicama.

Titula bazičnih ustanova uručena je HOŠIG-u 29. kolovoza 2023. godine na narodnosnom stručnom skupu otvorenja nove školske godine u organizaciji Narodnosnog pedagoškog obrazovnog centra pri Uredu za školstvo. Priznanje, uz povelju i ploču, ravnateljici HOŠIG-a Ani Gojtan uručile su voditeljica Koordinacijskog glavnog odjela pedagoško-stručnih službi pri Uredu za obrazovanje Mária Kálvin Merkl i voditeljica odjela Narodnosnog pedagoškog obrazovnog centra pri Uredu za školstvo Ágota Kállay.

NATJEČAJ

Program stipendiranja narodnosnih pedagoga u akademskoj godini 2023./2024.

Hrvatska državna samouprava raspisuje natječaj za studente studija za narodnosne odgajatelje, studija za učitelje i studija za profesore hrvatskog jezika i kulture. Stipendiju oglašava Njemačka državna samouprava, a o stipendiranju brigu vodi Pedagoški i metodički centar Nijemaca u Mađarskoj.

Cilj je stipendije osposobljavanje narodnosnih odgajatelja, učitelja i profesora. Dodjeljuje se redovnim i izvanrednim studentima koji pohađaju visoke škole i fakultete koji pružaju mogućnost studiranja za buduće narodnosne odgajatelje, učitelje ili profesore jezika i kulture date narodnosti.

Više informacija dostupno je na sljedećim stranicama:
https://umz.hu/2023/09/21/nemzetisegi-pedagogus-tanulmanyi-osztondij-2023-2024/
https://umz.hu/wp-content/uploads/2023/09/nop_felhivas_horvat_2023.pdf

Usavršavanje nastavnika u matičnoj domovini na otoku Pagu

Od 21. do 24. rujna 2023. godine Vlašići na otoku Pagu ponovno su postali domaćin obrazovnog događanja – državnog usavršavanja nastavnika u matičnoj domovini. Program obogaćen brojnim predavanjima, radionicama i društvenim aktivnostima okupio je nastavnike hrvatskih manjinskih škola u Mađarskoj koji su se smjestili u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj „Zavičaj". Ove godine na usavršavanju je sudjelovalo 20 škola, 6 dvojezičnih škola i 14 škola s predmetnom nastavnom hrvatskog jezika, te ukupno 40-ak sudionika iz pet regija u Mađarskoj. Usavršavanje je ostvareno uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske te Vlade Mađarske i Društva za upravljanje fondom „Gábor Bethlen".

Usavršavanju su nazočili glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, dopredsjednica Hrvatske državne samouprave Angela Šokac Marković i predsjednik Odbora za odgoj i obrazovanje Hrvatske državne samouprave Joso Ostrogonac. Svečano otvorenje događanja, koje je održano u četvrtak 21. rujna, proglasio je predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan. Nakon uvodnih je riječi Zsanett Vörös, ravnateljica Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra, predstavila aktualne projekte i buduće zadatke Centra.

Drugi dan započeo je predavanjem i radionicom „U potrazi za izgubljenim sugovornikom", koje su vodile dr. sc. Ivančica Banković-Mandić i Katja Peruško iz Croaticuma – centra za hrvatski kao drugi i strani jezik. Na početku su nastavnici učili neke fizičke i retoričke elemente koji mogu učiniti govor sigurnijim i preciznijim, a time njihove javne govore i nastupe uspješnijima. Na radionici su naučeno prenijeli u praksu, pa su imali priliku u skupinama

Dio sudionika usavršavanja

napisati vlastiti govor te ga izvesti pred publikom. Nakon pauze iste su predavačice nastavile s temom „Strategije zapamćivanja gramatičkih i leksičkih struktura u stranom jeziku", gdje su pokazale nekoliko praktičnih vježba za uvježbavanje vokabulara.

Nakon ručka polaznicima je omogućeno slobodno vrijeme koje su mogli provesti u posjetu mjestu Povljana. U okviru natječaja Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i projekta pod nazivom „Promicanje nastave hrvatskog jezika u hrvatskim narodnosnim školama" dr. sc. Marica Čilaš Mikulić, viša lektorica u Croaticumu i jedna od autorica udžbenika i vježbenice „Razgovarajte s nama!", predstavila je materijale kao odličan nastavni alat za poučavanje hrvatskog jezika. Poslije su ti materijali podijeljeni te je svaka škola dobila po jedan primjerak udžbenika i vježbenice kako bi ih nastavnici mogli implementirati kao pomoćni materijal za nastavu hrvatskog jezika.

Referentica za obrazovanje Erzsébet Kreisz iz Njemačkog pedagoškog i metodičkog centra govorila je o Zakonu Statusa o novom životnom putu učitelja (Zakon LII. 2023. Púétv.). Nastavnici su tako imali mogućnost dobiti odgovore na sva svoja pitanja u vezi s novim zakonom.

Autorice „S(l)ovarice" Klara Marić i Tea Stjepić

Večer su obilježile kreativne radionice Marice Dudaš Gyöngyös i Janje Tomola, nastavnica iz obrazovnog centra Miroslava Krleže, na temu izgradnje zajedništva u razredu. Vesela atmosfera na radionici nastavila se i poslije uz svirku, pjesmu i druženje svih prisutnih.

Treći dan počeo je predavanjem „Vrijeme promjena – izazovi i prilike" Jagode Gauta, školske psihologinje iz Osnovne škole Šime Budinića u Zadru. Psihologinja je detaljno obradila temu uspješne komunikacije, promjena u ponašanju učenika, nastavničkog stresa i načina kako se lakše nositi s njim te vršnjačkog nasilja.

Nakon toga Klara Marić i Tea Stjepić, nastavnice iz Hrvatskog vrtića i osnovne škola „Mate Meršić Miloradić" u Sambotelu, predstavile su dugo očekivani pomoćni nastavni materijal za prvi razred „S(l)ovarica". Udžbenik sadržava materijal za početno učenje vokabulara, obradu slova, književne tekstove, čitanku i lektire te digitalni materijal za uvježbavanje vokabulara i gramatičkih zadataka.

Poslijepodne je bilo rezervirano za izlet u Zadar i posjet Muzeju antičkog stakla.

Večer posljednjeg dana usavršavanja završila je kvizom i zabavnim programom, zatvarajući tako uspješan i koristan niz predavanja i radionica koji su pomogli nastavnicima da unaprijede svoje kompetencije i podijele iskustva u nastavi.

Tekst i foto:
Hrvatski pedagoški i metodički centar

Svi sudionici HDS-ova usavršavanja

Županijska berbena svečanost u Čavolju

Nekoliko je županijskih priredaba koje okupljaju sve bačke Hrvate. Tako je u organizaciji Kulturnog centra bačkih Hrvata 30. rujna u Čavolju priređena Berbena svečanost bačkih Hrvata – Bunjevaca, Raca i Šokaca. Sa željom da postane tradicionalnom putujućom priredbom bačkih Hrvata, nakon što je priređena u Dušnoku i Santovu, ove godine održana je u Čavolju u suorganizaciji s bikićkom, čavoljskom i sentivanskom hrvatskom samoupravom.

Ovogodišnja berbena svečanost okupila je kulturna društva, pjevačke zborove i orkestre bunjevačkih, rackih i šokačkih Hrvata iz Baje, Čavolja, Dušnoka, Gare i Santova, a posjetitelja je bilo gotovo iz svih naših naselja u Bačkoj.

Berbena svečanost započela je okupljanjem u čavoljskoj župnoj crkvi Preobraženja Gospodinova i misnim slavljem na hrvatskom jeziku. Misu zahvalnicu služio je santovački župnik Imre Polyák, koji je na početku misnog slavlja blagoslovio plodove zemlje. S njim je suslužio čavoljski župnik Gábor Muka. Svojim pjevanjem misu je uljepšao crkveni zbor santovačkih Hrvata pod vodstvom župnoga kantora Zsolta Siroka u pratnji na orguljama, a u izvornoj narodnoj nošnji uljepšali su je sudionici iz raznih naselja bačkih Hrvata.

Nakon mise održana je svečana berbena povorka sudionika u kojoj je sudjelovalo oko 150 djece, odraslih i starijih, a nakon povratka u središte naselja ispred načelničkog ureda povelo se zajedničko veliko kolo.

Uslijedio je prigodni kulturni program koji je održan u seoskoj sportskoj dvorani. Nazočne sudionike, goste i posjetitelje

Santovački župnik Imre Polyák i čavoljski župnik Gábor Muka

Povorka čavoljskim ulicama

Dio članova čavoljskog Bunjevačkog kulturnog kruga

pozdravili su predsjednik županijske hrvatske samouprave Joso Šibalin i ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata Mladen Filaković, zahvalivši sudionicima i gostima na dolasku te suorganizatorima i svim volonterima na svesrdnoj pomoći. Kako je uz ostalo naglasio Mladen Filaković, berbena svečanost priređuje se radi jačanja zajedništva, i to predstavljanjem svih triju hrvatskih subetničkih skupina – Bunjevaca, Raca i Šokaca – kako bi se uz zajedničku manifestaciju ojačali u katoličkoj vjeri i hrvatskom identitetu. Program su vodile načelnica sela Anita Csala i zamjenica ravnatelja Kulturnog centra bačkih Hrvata Estera Bogárdi. Kulturni program otvorile su mala i velika dječja skupina čavoljskog Bunjevačkog kulturnog kruga spletom dječjih igara i bunjevačkih plesova u pratnji bajskog orkestra „Čabar". Zatim su se predstavili KUD „Biser" iz Dušnoka s rackohrvatskim svatovcem u pratnji dušnočkog orkestra „Zabavna industrija", sestre Anita i Marijana Gulyás iz Santova šokačkohrvatskim pjesmama, a na kraju zajednička skupina KUD-a „Bunjevački kulturni krug" iz Čavolja i KUD-a „Bunjevačka zlatna grana" iz Baje spletom bačkih bunjevačkih plesova u pratnji garskog orkestra „Bačka".

Svojom nazočnošću svečanost su uveličali predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac, zamjenica predsjednika Hrvatske državne samouprave Angela Šokac Marković, županijski podbilježnik Nikola Svirčević te predsjednici i zastupnici mjesnih hrvatskih samouprava u Bačkoj.

Nakon programa i zajedničke večere druženje sudionika i svih posjetitelja nastavljeno je hrvatskim balom, a za dobro raspoloženje pobrinuli su se garski orkestar „Bačka" i subotički Tamburaški ansambl „Ruže", pa je zabava potrajala do zore.

Program bačkih Hrvata ostvaren je uz potporu Vlade Mađarske, odnosno Fonda za upravljanje „Gábor Bethlen", Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

S. B.

IV. susret hrvatskih zborova u Harkanju

U organizaciji Hrvatske samouprave Harkanja 16. rujna u harkanjskoj osnovnoj školi „Pál Kitaibel" održan je IV. susret hrvatskih zborova.

Nakon što su domaćini srdačno dočekali članove mnogobrojnih zborova i ponudili im malo osvježenje, počeo je svečani program. Nazočne je pozdravila zamjenica predsjednice Hrvatske samouprave Harkanja Đurđa Geošić Radosnai, a među njima i dogradonačelnicu Harkanja Évu Dávid Hosszú. Na susretu hrvatskih zborova sudjelovalo je deset zborova s više od 100 članova. „Veoma smo radosni što smo danas u Harkanju mogli četvrti put biti domaćini i organizatori susreta hrvatskih zborova", rekla nam je predsjednica Hrvatske samouprave Harkanja Žuža Gregeš.

Na susretu zborova sudjelovali su: ZKZ „Zagorec" iz Josipovca, KUD „Nard" / pjevačka skupina „Snaše" iz Narda, ŽPZ „Snaše" iz Pogana, Mješoviti zbor „Ružice" iz Kalače, Zbor za čuvanje narodnih običaja iz Fićehaza, Zbor „Karašica" iz Katolja, Zbor „Biser" iz Kozara, Ženski pjevački zbor iz Kaćmara, Zbor „Ladislav Matušek" iz Kukinja, Mješoviti pjevački zbor iz Harkanja.

Nakon nastupa zborova druženje uz večeru nastavljeno je u školskoj blagovaonici uz raspoložene svirce.

Mješoviti harkanjski hrvatski zbor sudjeluje na svim gradskim priredbama. Tako je 2. rujna sudjelovao i na harkanjskom Berbenom festivalu na kojem je osim njih u hrvatskim bojama sudjelovao i KUD „Marica" iz Salante. S ostalim folklornim skupinama sudjelovali su u mimohodu i nastupili na otvorenoj pozornici na šetalištu Zsigmondy.

BPB

Mješoviti pjevački zbor iz Harkanja

Mješoviti zbor „Ružice" iz Kalače

Ženski pjevački zbor iz Kaćmara

Članice Zbora „Biser" iz Kozara

Xenia Detoni primila Veliku nagradu za književni prijevod „Balassi"

„Vječito znatiželjna, koju ne zanima samo tekst nego svijet romana kojem pristupa s velikom empatijom." Tako je dirljiv govor kojim je najavio Xeniju Detoni započeo László Végel. Ovogodišnja dobitnica u svojoj je karijeri s mađarskog na hrvatski prevela više od 50 naslova te je za svoj izvanredan doprinos u promicanju mađarske književnosti 26. rujna 2023. u čitaonici Mađarske akademije znanosti primila mađarsku Veliku nagradu za književni prijevod „Balassi". Nagradu joj je uručio zamjenik državnog tajnika za obuku, programe stipendiranja i znanstvenu diplomaciju Miklós Lengyel.

Xenia je i prije u Hrvatskoj dobila velika priznanja: Nagradu „Kiklop" za prijevod romana „Harmonia Caelestis" autora Pétera Eszterházyja 2005., Godišnju nagradu „Iso Velikanović" za prijevod Paralelnih pripovijesti Pétera Nádasa 2012. te Godišnju nagradu Društva hrvatskih književnih prevoditelja „Josip Tabak" za prijevod romana „Knjiga sjećanja" Pétera Nádasa 2015.

Prije dvadesetak godina, kad je Xenia započinjala karijeru književne prevoditeljice, prevođenje mađarskih književnih djela na hrvatski jezik bilo je kuriozitet, a danas je situacija potpuno suprotna. Skretanju strane pozornosti na mađarsku književnost pomogla je Nobelova nagrada koju je dobio Imre Kertész za svoj roman „Sorstalanság", koji je u Xenijinu prijevodu na hrvatski osvanuo pod naslovom „Čovjek bez sudbine". Kad kažemo da je Xenia Detoni prevela nešto više od 50 naslova od 20-ak autora, možda se ne čini puno, ali ako uzmemo u obzir da 30 % tih naslova ima više od 1000, čak i više od 1600 kartica, shvatimo o kolikom je pothvatu riječ. Po njezinim riječima „svaki je naslov nekoliko mjeseci, a ponekad i godina života". Naime, Xenia je četiri godine prevodila trilogiju „Paralelne pripovijesti" Pétera Nádasa. Njezinu usredotočenost na rad tad je zgodno komentirao njezin sin: „Mama, ti samo znaš govoriti po *nadački*". Prevodila je književne velikane poput Attile Bartisa, Pétera Esterházyja, Pétera Nádasa, Lászlóa Végela, Imrea Kertésza, Sándora Máraija, ali i mlade mađarske autore kao što su Sándor Jászberényi i Krisztina Tóth.

Veliku nagradu za književni prijevod „Balassi" pokrenulo je Ministarstvo vanjskih poslova i trgovine Mađarske 2017. godine, a o nagradi na prijedlog mađarskih veleposlanstava odlučuje povjerenstvo u kojemu su mađarski pisci i predstavnici književnih organizacija. Ovogodišnja svečanost nakon uručivanja nagrade nastavila se kulturnim blokom, gdje su uz glazbenu podlogu glumci Petra Grišnik i Zsolt Trill čitali dijelove prijevoda Imrea Kertésza, Sándora Máraija i Sándora Jaszberenyija na hrvatskom i mađarskom jeziku. Svečanost je zaključena domjenkom.

Događanju su prisustvovali i veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrlić, ravnateljica Instituta Liszt iz Zagreba Ana Mladenović, hrvatski povjesničar i pisac Dinko Šokčević, vlasnici izdavačke kuće „Fraktura" Sibila i Seid Serdarević.

Kršul

Uručivanje Velike nagrade

Xenia Detoni zahvaljuje na priznanju

Trenutak za pjesmu

Kolajna (XVI)

U ovoj gužvi, ovoj stisci
bez oca i bez učitelja
bio sam sam, a moji vrisci,
svi, nose pečat mojih želja.

I svakim slikom, svakim zvukom
dio sam svoje duše dao,
i strijeljao sam lakim lukom,
i gađao sam gdje sam znao.

Izgarah dati nešto Novo,
a bog moj bio moj je Bedem;
i duh je kriv, i svijetlo Slovo,
ako tek drač i korov jedem.

Najgore tek je u toj stvari
što evo vidim, monotono:
umro Duh je — onaj Stari
— i ja sam danas mrtvo Zvono.

Tin Ujević

Otvoreno o Rijeci

Najnoviji razgovori mađarskih i hrvatskih povjesničara tema su znanstvenog skupa koji je održan sredinom rujna u Rijeci pod naslovom „Rijeka u doba Hrvatsko-ugarske nagodbe". Dogovori i razmišljanja o potrebi za tu temu i taj skup rodili su se u prijateljskim razgovorima predstojnika Katedre za povijest prava i države Sveučilišta u Rijeci prof. dr. sc. Željka Bartulovića i docenta s Instituta za poredbeno pravo i pravnu teoriju Pravnog fakulteta Sveučilišta u Segedinu dr. habil. Ladislava (Lászlóa) Heke.

Dvodnevni znanstveni skup „Rijeka u doba Hrvatsko-ugarske nagodbe" održan je 15. i 16. rujna na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Skup je okupio 30-ak sudionika: povjesničara države i prava, poredbenog prava, povijesnih i društvenih znanosti, zatim jezikoslovaca, sudaca, pravnika… Plenarna izlaganja održali su prof. dr. sc. Željko Bartulović (Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci): *Neka pitanja državnopravnog statusa Rijeke 1776. – 1920.* i ustavni sudac dr. Attila Horváth (Pravni fakultet NKE i ELTE, Budimpešta): *Fiume alkotmányjogi helyzete Mária Terézia korától a XX. századig* (*Ustavnopravni položaj Rijeke od Marije Terezije do 20. stoljeća*).

Kako ističu organizatori, skup je organiziran u povodu 155. obljetnice otkako je Rijeka u tom vremenu ostvarila svoj najveći prosperitet, a prof. dr. Željko Bartulović istaknuo je da se, povijesno gledajući, još i danas vuku određeni repovi tumačenja te riječke povijesti. „Do inicijative je došlo da svoje mišljenje daju stručnjaci, a kako je riječ o pravnim aktima i pravnom statusu, o tome će raspravljati pravni povjesničari", kazao je Bartulović, a prenosi Novi list.

Bartulović je najavio kako će nakon konferencije biti objavljen i zbornik radova u izdanju riječkog Pravnog fakulteta i HAZU-a. Dekanica Pravnog fakulteta prof. dr. Vesna Crnić Grotić istaknula je da je zajednička povijest različitih naroda često izvor prijepora i nesporazuma, a znanstveni pristup ključ je za borbu protiv takvih nesporazuma jer se uključuju činjenice koje se stavljaju u povijesni kontekst.

Uz riječki Pravni fakultet suorganizatori skupa bili su i Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU-a u Rijeci s Područnom jedinicom u Puli, Institut za poredbeno pravo i pravnu teoriju Pravnog fakulteta Sveučilišta u Segedinu, Odbor za pravne znanosti Mađarske akademije znanosti, Pravni fakultet Sveučilišta ELTE u Budimpešti, Centar za humanistička istraživanja – Institut za povijest u Budimpešti i Institut Liszt Zagreb. Potporu održavanju skupa dali su Grad Rijeka, Primorsko-goranska županija i Veleposlanstvo Mađarske u Zagrebu.

Sudionici znanstvenog skupa „Rijeka u doba Hrvatsko-ugarske nagodbe"

Zanimljivo je kako su na skupu između ostalih izlaganja imali i: dr. habil. László Heka (Pravni fakultet SZTE): *Fiume kérdése a királyi bizottságok tárgyalásaiban és a kiegyezési corpus separatum (Riječko pitanje u pregovorima kraljevinskih delegacija i nagodbeni corpus separatum),* prof. dr. sc. Diana Stolac i Eszter Tamaskó (Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci): *Filološki pogled na Rijeku u 19. stoljeću,* dr. Dinko Šokčević (ELKH BTK TTI): *Horvát és magyar sztereotípiák Fiuméről és az Adriáról (Hrvatski i mađarski stereotipi o Rijeci i Jadranu).*

U okviru skupa predstavljena su dva izdanja: knjiga Ladislava Heke „Hrvatsko-ugarska nagodba" i knjiga Imrea Juhásza „Fiume – Egy közép-európai város és kikötő a hatalmi érdekek metszéspontjában" („Rijeka – srednjoeuropski grad i luka na raskrižju interesa moći").

Branka Pavić Blažetin

GARA – Hrvatska samouprava sela Gare 25. rujna u klupskim prostorijama održala je obveznu godišnju javnu tribinu. U ime Zastupničkog vijeća predsjednik Martin Kubatov podnio je izvješće o radu samouprave za 2023. godinu te planovima za 2024. godinu.

U Starinu s Hrvatskim glasnikom u ruci

XVIII. Karmelijada

Tradicionalni XVIII. susret mladih u duhu Karmela pod nazivom „Karmelijada" održan je u Budimpešti od 22. do 24. rujna u samostanu sestara karmelićanki Božanskog Srca Isusova. Red je utemeljila blažena Marija Terezija od sv. Josipa. „Karmelska obitelj" ove godine slavi 150. obljetnicu rođenja i 100. obljetnicu beatifikacije sv. Terezije od Djeteta Isusa. U duhu njezina života i primjera vjere te vremena kad je otvorila samostan, duhu današnjeg samostana u kojem djeluju sestre karmelićanke u Budimpešti te upoznavanja mladih mađarskih vjernika, ali i mladih vjernika Hrvata u Mađarskoj, organizirano je trodnevno druženje.

Karmelijada ima svoje geslo koje sadržava duboku poruku i poticaj mladima. Ovogodišnje je bilo: „U srcu Crkve bit ću…?" Ono od svakog sudionika susreta traži osobni odgovor. Upravo je zajednički program bio pomoć svakom mladom čovjeku da promisli o svojem identitetu i načinu traženja smisla i sreće u životu. Nadahnuće za izbor gesla upravo su dvije svete osobe koje su ujedno i zaštitnice ovogodišnje Karmelijade: sv. Mala Terezija i bl. Marija Terezija od sv. Josipa, koja je i sama živjela na mjestima gdje se održala Karmelijada u Budimpešti i kročila njima.

Što je Karmelijada? Karmelijada je godišnji susret svih mladih koji su povezani s Karmelom na bilo koji način – kroz nošenje škapulara, duhovne obnove, susrete ili zajednice mladih koji se okupljaju pri samostanima braće karmelićana ili sestara karmelićanki Božanskog Srca Isusova ili u njihovim samostanima u zajednici mladih Karmela Božanskog Srca Isusova ili u župama gdje djeluju sestre animirajući skupine mladih. Na Karmelijadi uglavnom sudjeluju mladi iz raznih krajeva Hrvatske i Bosne i Hercegovine, ali posljednjih godina taj susret poprima međunarodnu dimenziju, i to upravo zbog sudjelovanja mladih iz Mađarske te mladih i sestara iz Italije i Nizozemske. Na Karmelijadi su sudjelovali mladi srednjoškolci i studenti koji imaju između 15 i 25 godina. Jako je važna sastavnica i priprema za Karmelijadu – kako ona duhovna tako i ona konkretna na susretima. Koordinatorica Karmelijade s. Marija Dijana Mlinarić istaknula je da Karmelijade nisu površni zabavni susreti i, iako su prilagođeni potrebama mladih ljudi s puno radosnih i zabavnih trenutaka, program je Karmelijade vrlo intenzivan te bogat duhovno i kulturno te nema praznog hoda. Zahvalila je svima koji su sudjelovali u organizaciji i naglasila kako je vrijedan tim od 20-ak mladih animatora osmislio radionice, igre za rad u skupini, zabavnu večer te *online* devetnicu za susret te mrežne sadržaje koji prate promociju Karmelijade. Na ovogodišnjoj Karmelijadi sudjelovalo je oko 130 mladih, od čega 104 iz Hrvatske. Sudionici Karmelijade posjetili su baziliku sv. Male Terezije u Keszthelyu, Matijaševu crkvu u Budimpešti, katedralu sv. Stjepana, a slobodno vrijeme iskoristili su za razgledavanje središta Budimpešte, mostova, odlazak na toranj, kupnju suvenira i okrepu.

Karmelijadu su posjetili veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrlić i predsjednik Hrvatske samouprave Budimpešte Stipan Đurić, koji su uz prigodne govore i druženje razveselili mladež i časne sestre. Uz njihovu potporu i uz pomoć predsjednice Hrvatske samouprave Andzabega Janje Hudak organiziran je ručak za sve sudionike.

Kršul

Narodnosni dan u Kišpeštu

Mihovilov ispraćaj ljeta održan je 30. rujna 2023. na Crkvenom trgu u Kišpeštu.

Program je svojom tradicionalnom ponudom, scenskim programima, nastupima renomiranih umjetnika, sajmom rukotvorina, besplatnim obiteljskim igralištem i zoološkim vrtom privukao brojne posjetitelje. U programu su sudjelovali i predstavnici hrvatske, srpske i romske narodnosne samouprave Kišpešta.

Plesači hrvatske narodnosti nastupili su na pozornici u narodnim nošnjama. Program se nastavio operetnom predstavom umjetnika Budimpeštanskog operetnog kazališta i Kazališta „Rátonyi Róbert" (Szendy Szilvi, Edit Vörös i Sándor Domoszlai) te prezentacijom Senior Joy Dance i koncertom Blackridersa. Dan je završio posebnom točkom – žongliranjem vatrom.

Kršul

Sudionici XVIII. susreta mladih u duhu Karmela

Mađarski turisti u 2023. oborili dosadašnje brojke

U Solid Sky baru u Budimpešti 4. listopada 2023. održana je ovogodišnja novinarska konferencija budimpeštanskog predstavništva Hrvatske turističke zajednice.

Direktorica predstavništva HTZ-a u Budimpešti Ivana Herceg u svojoj dinamičnoj i sadržajnoj prezentaciji otkrila je da je ove godine prvi put broj noćenja mađarskih gostiju samo u jednoj hrvatskoj regiji, Kvarneru, premašio milijun. Od gradova, najviše Mađara ljetovalo je u Crikvenici, Opatiji, Rabu, Krku, Loparu. Do kraja rujna ove godine gotovo 700 000 mađarskih turista ostvarilo je 3,5 milijuna noćenja u Hrvatskoj te obje brojke premašuju za 20 odnosno 70 % brojke zabilježene do kraja rujna u 2019. godini, koja se dosad računala kao rekordna godina. Ulaskom Hrvatske u šengenski prostor znatno je olakšano putovanje jer više nisu potrebne granične provjere. Prosječni mađarski turist ove je godine u Hrvatskoj boravio pet dana. Najviše mađarskih gostiju posjetilo je Hrvatsku u srpnju i kolovozu, 25 % ih je sudjelovalo u organiziranim putovanjima, a većina ih je sama rezervirala svoj smještaj. Većina Mađara i dalje preferira privatni smještaj, no sve je veći udio onih koji biraju hotele i kampove. Hrvatska dočekuje sve više mađarskih gostiju već u proljetnim mjesecima i u jesen. Istodobno, najveći porast mađarskog turističkog prometa zabilježen je u travnju, svibnju i rujnu. U Hrvatskoj se u rujnu odmaralo 30 % više mađarskih turista nego godinu dana prije. Ivana Herceg objasnila je da su cijene u Hrvatskoj ove godine također porasle, ne toliko zbog uvođenja eura koliko zbog inflacije koja je prisutna u cijeloj Europi.

Direktorica predstavništva HTZ-a u Budimpešti Ivana Herceg

Prva tajnica veleposlanstva RH Marina Sikora, veleposlanik RH Mladen Andrlić i Ivana Herceg

Nazočnima se obratio i veleposlanik RH u Mađarskoj Mladen Andrlić te istaknuo kako je ova sezona bila najbolja u povijesti Hrvatske turističke zajednice, koja je u Mađarskoj prisutna više od 25 godina. Prisutni su mogli pogledati i prezentaciju o unutrašnjosti Istre koja dokazuje da Hrvatska nudi puno više od sunca i mora te su mogli kušati posebne vrste hrvatskog džina.

Kršul

JAVNI POZIV

za davanje prijedloga kandidata za Nagradu za narodnosti 2023.

Državno tajništvo Ureda predsjednika Vlade za vjerske i narodnosne odnose objavljuje Natječaj za dodjelu Nagrade za narodnosti za 2023. godinu.

Nagrada za narodnosti dodjeljuje se osobama, udrugama i narodnosnim samoupravama za uzoran rad u području narodnosnog društvenog života, obrazovanja, kulture, vjere, znanosti, medija i samostalnih gospodarskih aktivnosti.

Nagradu dodjeljuje predsjednik Vlade Viktor Orbán u povodu Dana narodnosti, koji se svake godine obilježava 18. prosinca. Visoko javno priznanje 2022. godine primilo je jedanaest pojedinaca i dvije organizacije. Krug je predlagača širok – od civilnih organizacija do mjesnih, županijskih i državnih samouprava.

Dodjela Nagrade za narodnosti odvija se na temelju Uredbe o utemeljenju Nagrade [2/2012. (VIII. 9.) ME rendelet a Nemzetiségekért Díj alapításáról].

Nagrada uključuje diplomu i spomen-plaketu te – po osobi ili organizaciji – novčanu nagradu od milijun forinti.

Prijedlozi za dodjelu nagrade za godinu 2023. s podatcima i detaljnim obrazloženjem mogu se slati na obrascu koji je dostupan na poveznici https://cdn.kormany.hu//uploads/sheets//d/da/da4/da43f9b89467c628a2114b41a370037.PDF **do 4. studenoga 2023.**, istodobno u papirnatom i elektroničkom obliku, Državnom tajništvu za vjerske i narodnosne odnose Ureda predsjednika Vlade (1357 Budapest, Pf. 6.) i tajništvu na e-adresu *nf@me.gov.hu.*

Hrvatski dan i bučura Velike Gospe u Dombolu

U organizaciji Hrvatske samouprave Dombola u Dombolu je 13. kolovoza priređen Hrvatski dan i bučura Velike Gospe. U kapelici kompleksa Mađarske ekumenske humanitarne organizacije (MÖSZ) služena je sveta misa na hrvatskom jeziku koju je služio svećenik Gabrijel Barić uz domaćeg svećenika Károlya Keczelya. Pjevao je okupljeni puk. Nakon svete mise u kompleksu dvorca na otvorenoj pozornici postavljenoj za ovu priliku priređen je kulturni program. U programu su sudjelovali KUD-ovi „Podravina" iz Barče i „Drava" iz Lukovišća te TS „Misija" iz Pečuha.

Tročlano zastupničko tijelo Hrvatske samouprave Dombola na čelu s Ružom Sebestyén djeluje u naselju koje povijesno nisu naseljavali Hrvati, barem po popisima s početka 20. stoljeća. Ali, kao i Ružu, život je mnoge Hrvate iz okolnih mjesta doveo u Dombol, u kojem žive i rade. Kad su se stvorili uvjeti, pokrenuli su i utemeljili Hrvatsku samoupravu, koja je jedna od djelatnijih u Šomođskoj županiji. Ruža se prije 49 godina udala u Dombol. „Ima nas Hrvata u Dombolu tridesetak. U Dombolu je živio velik broj stanovnika kalvinske vjeroispovijesti. Znam i kako ovdje žive i potomci nekadašnjih Hrvata koji su nekad davno došli s druge strane Drave, tako da se možemo skupiti imati samoupravu, reče Ruža.

Svećenici Károly Keczely i Gabrijel Barić

Svega nekoliko kilometara od Kétújfalua u dolini Drave, 15-ak kilometara istočno od Barče između Daranja i Potonje, smjestio se Dombol. Danas ima otprilike 250 stanovnika. Njegovim krajolikom dominiraju dvorac Dráva, kalvinska crkva i mala kapelica unutar obnovljenog kompleksa dvorca Dráva, parka i gazdinstva u vlasništvu Mađarske ekumenske humanitarne organizacije. Staru zgradu dvorca izgradila je obitelj Ivankovics, a poslije ju je proširio grof Rudolf Erdődy. „Manji broj Hrvata živi u Dombolu, ali se trudimo organizirati brojne sadržaje", reče mi Ruža Sebestyén. „Nazočni smo na svim događanjima u Podravini i aktivno sudjelujemo u ostvarivanju mnogih, kao što su primjerice Gastronomski dan i turnir noćnog nogometa u Potonji, Hrvatski ljetni festival, Županijski dan, Županijski bal, Županijski kup ribiča te državne priredbe kao što je Državno hodočašće, Državni dan Hrvata, biciklijada... Organiziramo i svoju biciklijadu, Dan majki, druženje za Božić, hodočašća, izlete u matičnu domovinu, izlet na more u Vlašiće. Surađujemo s mjesnom samoupravom i načelnikom sela Zsoltom Kirizsem, Hrvatskom samoupravom Šomođske županije, Kulturnim i sportskim centrom 'Josip Gujaš Džuretin' i brojnim drugima."

Dečki iz Podravine

Dan je ostvaren uz potporu Hrvatske samouprave Dombola, Hrvatske samouprave Šomođske županije, Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin" te potporu glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Joze Solge.

Branka Pavić Blažetin

KUD-ovi „Podravina" iz Barče i „Drava" iz Lukovišća

Dio publike

Mjesec hrvatske knjige – Nek' ti riječ ne bude strana(c)...

Mjesec hrvatske knjige manifestacija je koja se u Hrvatskoj obilježava svake godine od 15. listopada do 15. studenoga. U knjižnicama diljem Hrvatske održavaju se različite aktivnosti, radionice, književni susreti, predavanja, tribine kojima se nastoji poticati čitanje. Svake godine čitaju se naslovi u skladu sa središnjom temom koja se iz godine u godinu mijenja. Cilj je ovogodišnje manifestacije ukazati na važnost prevoditelja, izvesti na svjetla pozornice velike znalce o kojima se malo zna, podsjetiti na neprocjenjivu vrijednost književnog prevođenja zahvaljujući kojemu strana književnost, njezini klasici i suvremenici, hrvatskim čitateljima prestaju biti strani. Zahvaljujući prijevodu i hrvatska književnost leti preko granica svoje domovine i osvaja inozemnu publiku daleko izvan granica. Tema je i moto ovogodišnjeg Mjeseca hrvatske knjige „Nek' ti riječ ne bude strana(c)".

Jeste li možda čitali neki mađarski roman u hrvatskom prijevodu?
Preporučujemo sljedeće romane:

Péter Gárdos: „Groznica u zoru"
(mađ. „Hajnali láz")

Prijevod: Xenia Detoni

Roman opisuje kako mladi Mađar Miklós nakon oslobađanja iz koncentracijskog logora brodom putuje u Švedsku. Premda mu liječnik predviđa samo šest mjeseci života, upušta se u neobičan pothvat: u potrazi za djevojkom piše svim Mađaricama na oporavku u toj zemlji, a ima ih čak stotinu i sedamnaest. Kad primi odgovor od Lili, odmah se zaljubi. No da bi svoju vezu ostvarili, Miklós i Lili moraju se boriti sa skandinavskom birokracijom, slijepom ljubomorom, beznadnim dijagnozama, stotinama kilometara udaljenosti i tragičnim posljedicama rata. „Groznica u zoru" nevjerojatna je, ali istinita ljubavna priča koju je poznati mađarski redatelj Péter Gárdos napisao na temelju pisama svojih roditelja. Nemoguće je čitati ovaj roman i ne početi zdušno navijati da Miklós i Lili dožive sreću koji su itekako zaslužili.

Magda Szabó: „Vrata"
(mađ. „Ajtó")

Prijevod: Kristina Peternai Andrić

U središtu je romana „Vrata" odnos udane književnice bez djece i njezine kućne pomoćnice. Kao profesionalna književnica, udana za supruga koji je također profesionalni pisac, mlada intelektualka nema vremena za kućanske obveze. Društvene obveze i razne poslovne mogućnosti odvlače je od kuće. A i kad je kod kuće, i ona i muž većinu vremena provode za pisaćim strojem ili sjedeći u vrtu, satima gledajući krošnje jablana. Stoga se par odlučuje uzeti kućnu pomoćnicu. Dobivaju preporuku za Emerenc, stariju ženu iz susjedstva poznatu kao kućepaziteljicu u zgradi u kojoj živi. Uobičajeno je „Vrata" čitati kao dvostruku, paralelnu biografiju književnice i njezine kućne pomoćnice. Obje biografije obilježene su predratnom, ratnom i poslijeratnom Mađarskom, ali i specifičnom sudbinom dviju žena.

Četvrt stoljeća Hrvatske samouprave u Velikoj Kaniži

U Velikoj Kaniži prvi je put 1998. godine utemeljena hrvatska narodnosna samouprava. Otad se Hrvati pomurskoga grada okupljaju u kulturnim udrugama, zborovima, tamburaškim sastavima i organiziraju razne hrvatske programe. Hrvatska samouprava Velike Kaniže na čelu s predsjednikom Stjepanom Prosenjakom 30. rujna u Dvorani „Medgyasszay" obilježila je 25. obljetnicu svojeg kontinuiranog rada. Na obilježavanju čestitali su parlamentarni zastupnik Péter Cseresnyés, zamjenik gradonačelnika András Bizzer, koji je uručio spomenicu Grada, zamjenik župana Međimurske županije Josip Grivec i mnogi drugi. U kulturnom programu nastupile su kulturne skupine kaniške hrvatske zajednice: Mješoviti pjevački zbor, Tamburaški sastav „Stoboš" i Tamburaški sastav „Mužikaj".

Obilježavanje 25. obljetnice Hrvatske samouprave Velike Kaniže nakon intoniranja mađarske i hrvatske himne započelo je prisjećanjem na početke. Sadašnji predsjednik Stjepan Prosenjak govorio je o početcima 1998. godine, kad su u pomurskom gradu počeli tražiti hrvatske obitelji koje su se nekad preselile u grad iz hrvatskih pomurskih naselja. U to kako utemeljiti narodnosnu samoupravu uputio ih je pokojni Stipan Blažetin, a za pravne propise pri ruci je bila pravnica dr. Györgyi Németh, koja također ima hrvatske korijene te je više puta bila vijećnica u hrvatskoj samoupravi. Manjinski izbori za hrvatsku zajednicu 1998. godine uspješno su provedeni i tako je 1998. utemeljena Hrvatska samouprava Velike Kaniže. Tad je za predsjednicu izabrana Marija Vargović, koja je dužnost obnašala sve do 2019. godine, a od te godine do danas dužnost obnaša Stjepan Prosenjak. Hrvatskoj samoupravi vrlo se radovala i gradska vlast, pa ju je odmah podarila i uredom u središtu grada, odnosno iz svojeg je proračuna odvojila i materijalnu potporu za nju te ju i dandanas pomaže. Tijekom 25 godina djelovanja Hrvatske samouprave u Velikoj Kaniži stasale su hrvatske udruge i kulturna društva kao što su Društvo Hrvata u Kaniži, Društvo mladih Hrvata u Kaniži, Društvo hrvatskih žena u Zali (samo zadnje društvo prestalo je s djelovanjem). Utemeljenje Hrvatskog kaniškog pjevačkog zbora učinjeno je odmah nakon utemeljenja samouprave te on također djeluje već četvrt stoljeća. Zbor i danas broji 20-ak članova i iza sebe ima mnoštvo nastupa u Mađarskoj, Sloveniji i u Hrvatskoj. Nositelji su mnogih odličja, među ostalim 2008. na državnoj kvalifikaciji „KOTA" zbor je dobio „odličnu" kvalifikaciju. Jedno od najistaknutijih djelovanja kaniške hrvatske samouprave bilo je uvođenje hrvatskih misa u regiju. Budući da se u regiji nigdje nisu održavale hrvatske svete mise, Hrvatska samouprava Velike Kaniže pokrenula ih je uz pomoć pokojnog mons. Blaža Horvata, rektora Varaždinske katedrale, a zatim se nastavilo organiziranjem Hrvatskog regionalnog hodočašća u Komar. Kako bi samouprava uključila mlade u svoje programe, u suradnji s dječjim vrtićem iz Rozgonyijeve ulice, u kojem je radila Hrvatica Magdalena Havasi, pokrenuta je hrvatska skupina koja je djelovala 20 godina, sve dok je ona ondje radila. Nakon nekoliko godina sastanaka ponovno će se pokrenuti hrvatska skupina, doznajemo od predsjednika. Za djecu hrvatskih obitelji prije 15 godina pokrenuto je učenje tambure: prvi su svirači danas članovi Tamburaškog sastava „Stoboš", a među njima je i učitelj glazbe koji je diplomirao tamburu na Glazbenoj akademiji – Bálint Horváth. Uz njega mlađi su se tamburaši okupili u Tamburaški sastav „Mužikaj". Samouprava je tijekom godina uvijek angažirala učitelje za tamburu, a isto tako osiguravala instrumente, mjesta za probe i prijevoz, organizirala je razne regionalne programe, među ostalima Kulturnu smotru zalskih Hrvata, Tjedan Hrvata u Kaniži, Susret hrvatskih zborova, Susret mladih tamburaša i Adventski koncert. Djelovanjem hrvatske samouprave ojačala je i prekogranična suradnja samog grada, uspostavljena je kulturna, sportska, obrazovna suradnja s Čakovcem, a ostvareni su i razni prekogranični projekti. Hrvatska samouprava više je puta inicirala učenje hrvatskog jezika u nekoj kaniškoj školskoj ustanovi, međutim zbog slabog interesa nije uspjela. Trenutačno se učenje hrvatskog jezika (kao stranog) nudi jedino u Pijarističkoj gimnaziji. Kako bi nadoknadili taj nedostatak, redovito objavljuju tečajeve hrvatskog jezika. Na obilježavanju obljetnice predsjednik Stjepan Prosenjak zahvalio je svima koji su pomagali djelovanje samouprave. Posebno je istaknuo rad bivše predsjednice Marije Vargović, zahvalio Joži Balažinu koji je financijski potpomagao organizaciju, Štefu Prosenjaku, Antunu Benku, Ljubici Crnčec, Margiti Mirić, koji su sa stručnim znanjem pomagali samoupravi. Na kraju programa uoči obljetnice pravnica dr. Györgyi Németh tamburašima je darovala 100 000 forinti za daljnje uspješno djelovanje. Hrvatska samouprava u Velikoj Kaniži moći će se ponovno utemeljiti na predstojećim izborima. Naime, prema najnovijim podatcima iz popisa stanovništva 442 žitelja grada izjasnila su se pripadnicima hrvatske narodnosti.

Beta

Bivši i sadašnji vijećnici Hrvatske samouprave Velike Kaniže

Berbena svečanost i povorka u Dušnoku

U rackohrvatskom naselju 7. listopada priređena je već tradicionalna Berbena svečanost i povorka. „Listopad je skoro tu, svi ga čekaju. Vrijeme žetve je opet došlo, 7. listopada vaše radno vrijeme treba završiti u 4 sata! Stoga pozivamo sve da se priključe berbenoj povorci: autom, biciklom ili pješice, ali na kraju neka se nitko ne žali da ga bole noge! Navečer ćemo plesati u Kulturnom domu do nedjelje ujutro uz glazbu orkestra Koktél!" Stajalo je to u pozivu organizatora. Doista, sudionike i posjetitelje dočekao je jesenskim plodovima zemlje lijepo okićen mjesni Kulturni dom, a uslijedila je berbena povorka. Sudionici spektakularnog mimohoda krenuli su sa sportskog igrališta kraj vrtića, a sudjelovali su dječja i omladinska skupina dušnočke Osnovne umjetničke škole „Ferenc Liszt", domaći rackohrvatski KUD „Biser" te više naraštaja gostujućeg KUD-a „Miske-Drágszél" u izvornim nošnjama. Spektakularnu povorku folklornih bisera pratile su lijepe jahačice dok je gotovo kilometarsku povorku uz glasnu glazbu predvodio orkestar vožen dvopregom. Kad je povorka stigla do prve postaje, kuće birovice (sutkinje) u Ulici Ferenca Deáka, zatekla je zatvorenu i lijepo ukrašenu veliku kapiju. I tako se pod vodstvom birova (sudca) Istvána Bolvárija, koji je došao s brojnim društvom, zapjevala pjesma „Otvori vrata, dušo". Najprije je provirila majka, a zatim i najmlađa kći obitelji Réka Deli, koja je uz pomoć svojeg oca širom otvorila vrata. Zadržavši se podulje u kući birovice, povorka je krenula dalje, ali je na stolovima ostalo još puno delicija koje su se do kraja prošarale hranom, domaćim kolačima i pićem. Sudionici žetvene povorke pjesmom i u pratnji orkestra na svim su važnijim raskrižjima pokazali kako je to kad se malo i veliko u selu zabavlja i slavi. Sve je to dirigirao voditelj ceremonije manji sudac (mali birov) Imre Hodován, koji je uz bubnjanje čitao i sjajne šaljive stihove napisane za ovu prigodu, pozdravljajući posjetitelje i sudionike na hrvatskom i mađarskom jeziku uz veliko odobravanje publike. Oko šest sati povorka je stigla u Kulturni dom, gdje je mali birov još jedanput pozdravio sudionike. Zahvaljujući brojnim darovima mještana koji su se prikupljali u Kulturnom domu i obiteljskoj kući Réke Deli svi su pogošćeni raznim domaćim tradicijskim pecivima, kolačima i drugim slasticama. Uslijedio je berbeni bal i pučka veselica koja je potrajala do zore.

S. B.

ŠIKLOŠ – U šikloškoj je Tvrđavi 13. listopada održana svečana sjednica Skupštine Baranjske županije. U sklopu svečanosti predsjednik Skupštine László Őri i županjski bilježnik János Partos uručili su priznanja zaslužnima, a svečani govor održao je državni tajnik Ureda premijera za nacionalnu politiku János Árpád Potápi.

Županija slavi svoj dan od 1996. godine kao sjećanje na 10. listopada 1694. godine, kad je kralj Leopold dekretom dodijelio Baranjskoj županiji samostalan pravni status te darovao grb i pečat. Predsjednik Skupštine László Őri istaknuo je u svojem govoru trenutačne Vladine investicije u županiji kao što je završetak dionice autoceste do granice s Republikom Hrvatskom, novi most na Dunavu i ulaganje u mohačku luku. Dodano je kako je u okviru Regionalnog operativnog programa 198 naselja iz županije predalo natječaje od čega je njih 173 dosad dobilo potporu od više od 36 milijardi forinti. Počasnim građaninom Baranjske županije odlikovan je dr. László Bárdi, a ovogodišnja Nagrada za narodnosti dodijeljena je Njemačkoj samoupravi grada Mohača za čuvanje materinskog jezika, njegovanje kulturnog nasljeđa i njegovanje običaja u cilju formiranja zajednice te za višegodišnji rad na obogaćivanju društvenog života u gradu Mohaču.

HRVATSKA DRŽAVNA SAMOUPRAVA I SAVEZ HRVATA U MAĐARSKOJ

Vas pozivaju da svojom nazočnošću uveličate

DAN HRVATA

koji će biti održan

11. studenog 2023. godine u Velikoj Kaniži.

Mjesto priredbe:
Kulturni centar Hevesi Sándor
(8800 Velika Kaniža,
Trg Széchenyi 5.)

Molimo potvrdite svoj dolazak najkasnije do 27. listopada 2023.
tel.: +36 (1) 303-6093
e-mail: hds@horvatok.hu

Program se ostvaruje potporom:

MEGVALÓSULT MAGYARORSZÁG KORMÁNYÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL 2023.

16:00 – 17:00
Sveta misa u crkvi Srca Isusova (8800 Velika Kaniža, Trg Deák Ferenc 6.)

17:30
Otvorenje izložbe pod naslovom „Tu pre naši stari Muri“ (Kulturni centar Hevesi Sándor)

18:00
Obraćanja, dodjela odličja

18:30
Kulturni program „Naš KAJ ne damo za nikaj!“

20:00
Prijem

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić Blažetin (tel. +36 30 396 1852, e-adresa: *branka@croatica.hu*); NOVINARI: Stipan Balatinac (e-adresa: *balatinacz66@gmail.com*); Bernadeta Blažetin (e-adresa: *beta@croatica.hu*); RAČUNALNI SLOG: Angéla Kuzma; LEKTOR: Vjekoslav Blazsetin (e-adresa: *lektor.glasnik@gmail.com*).
ADRESA: 1093 Budapest, Lónyay u. 18/b. (tel. +36 30 436 1146, e-adresa: *glasnik@croatica.hu*) – ZA OSNIVAČA: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Nonprofit Kft. RAVNATELJICA: Timea Šakan-Škrlin. List se širi posredstvom Mađarske pošte na osnovi pretplate na žiroračun 11600006-00000000-78637100 (Erste Bank Hungary Zrt.). Pretplata na godinu dana iznosi 10 400 Ft. Tjednik se financira iz državnog proračuna Mađarske. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Nonprofit Kft., 1093 Budapest, Lónyay u. 18/b.
HU ISSN 1222-1270